

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БУЗИНА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BUZYNA v. UKRAINE)
(Заява № 59562/17)

Стислий виклад рішення від 28 травня 2026 року

Заявниця була матір'ю Олеся Бузини, письменника та журналіста, якого вважали прихильником проросійських поглядів. 16 квітня 2015 року його було застрелено біля будинку в місті Києві.

Після вбивства правоохоронні органи провели огляд місця події, вилучили автомобіль, який, як вважалось, використовувався під час злочину, та здійснили низку інших слідчих дій. У червні 2015 року двом особам було висунуто обвинувачення у вчиненні вбивства. За версією слідства, вони діяли з мотивів ворожості до суспільно-політичних поглядів потерпілого, здійснювали за ним стеження та заздалегідь підготувалися до вчинення злочину. Обвинувачені заперечували свою вину протягом усього провадження.

У ході досудового розслідування проводилися додаткові слідчі дії, зокрема отримання інформації від соціальних мереж та операторів зв'язку, проведення експертиз, відбір біологічних зразків і здійснення міжнародних запитів.

У 2016 році представник заявниці неодноразово звертався до органів прокуратури з клопотанням перевірити відомості, які могли свідчити про причетність до вбивства інших осіб. Зокрема, він посилався на матеріали іншого кримінального провадження щодо одного з обвинувачених та на допис у Facebook, в якому містилися твердження про можливу причетність інших осіб до вбивства потерпілого.

У червні 2017 року досудове розслідування щодо обвинувачених було завершено, а справу направлено до Шевченківського районного суду міста Києва. Судовий розгляд неодноразово затягувався у зв'язку з численними процесуальними клопотаннями сторони захисту. Після початку повномасштабного військового нападу РФ на Україну, засідання відкладалися з міркувань безпеки, а згодом у зв'язку з направленням обвинувачених на службу до Збройних сил України та необхідністю формування нового складу присяжних. Станом на 2024 рік провадження в національних судах залишалося незавершеним.

У червні 2017 року також було виділено окреме кримінальне провадження для встановлення можливих інших осіб, причетних до вбивства. У 2021 році органам досудового розслідування було надано вказівки щодо перевірки додаткових версій та проведення низки слідчих дій, зокрема дослідити обставини, на які посилався представник заявниці у 2016 році у своїх клопотаннях, а також перевірити інформацію, оприлюднену в дописі у Facebook одного із журналістів та блогерів. Розслідування ще тривало.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтями 2 і 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) що держава була відповідальною за вбивство, й вона не захистила життя потерпілого та не провела ефективного розслідування вбивства протягом розумного строку.

Європейський суд вирішив, що ці скарги мають розглядатися за матеріальним та процесуальним аспектом статті 2 Конвенції.

Розглядаючи скаргу за процесуальним аспектом статті 2 Конвенції, Європейський суд зазначив, що досудове розслідування було розпочато оперативно, а проведені слідчі дії дали змогу встановити двох підозрюваних і передати справу до суду. Однак Європейський суд звернув увагу на значну затримку судового розгляду. На момент початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну судовий розгляд тривав понад чотири роки у суді першої інстанції без ухвалення рішення.

Щодо виділеного окремого кримінального провадження Європейський суд зазначив, що органам державної влади знадобилося щонайменше п'ять років для перевірки відомостей, на які посилався представник заявниці, щодо можливої причетності до вбивства інших осіб. Суд також звернув увагу, що тривалий час залишалися неперевіреними як відомості про можливе перебування одного з обвинувачених під спостереженням міліції у період вчинення злочину, так і інформація, викладена у дописі журналіста та блогера, яка могла мати значення для розслідування.

Європейський суд дійшов висновку, що розслідування не було ефективним та констатував порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції.

Розглядаючи матеріальний аспект статті 2 Конвенції, Європейський суд дійшов висновку, що стверджувані приватні дії не слід вважати такими, за які несе відповідальність держава-відповідач в цілому. Європейський суд вирішив, що не було порушено матеріальний аспект статті 2 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Постановляє*, що пані Наталія Станіславівна Бузина має право продовжувати це провадження замість заявниці;
2. *Оголошує* заяву прийнятною;
3. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 2 Конвенції;
4. *Постановляє*, що не було порушено матеріальний аспект статті 2 Конвенції;
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити пані Наталії Станіславівні Бузині 12 000 (дванадцять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».